

NUOTYKIŲ VĖJAS

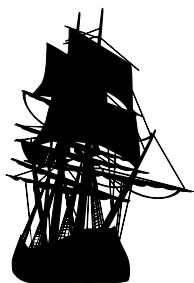
C. S.
FORESTER

MIČMANAS
HORNBLOUERIS

TYTO ALBA

NUOTYKIŲ VĖJAS

C. S.
FORESTER

MIČMANAS
HORNBLOUERIS

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
Aidas Jurašius

VILNIUS 2010

UDK 820-3
Fo-173

C. S. FORESTER
MR. MIDSHIPMAN HORNBLOWER
Penguin Books, 1989

Mr. Midshipman Hornblower first published
by Michael Joseph 1950
Copyright © 1950 by Casette Productions SA
© Aidas Jurašius, vertimas į lietuvių kalbą, 2010
© Asta Puikienė, viršelio dizainas, 2010
© „Tyto alba“, 2010

ISBN 978-9986-16-780-8

1 skyrius

VIENODOS GALIMYBĖS

Virš Lamanšo sąsiaurio stūgaudamas siautėjo stiprus sausio vėjas. Jo atnešami lietaus šuorai dideliais lašais garsiai atsimušdavo į brezentines denyje budinčių karininkų ir jūreivių striukes. Vėjas pūtė taip stipriai ir ilgai, kad net uždaruose Spithedo vandenyse karinis laivas negrabiai suposi banguotoje jūroje, kartais staiga sutrūkčiodamas ant įsitempusių inkaro grandinių. Prie laivo artėjo dviejų tvirtų moterų irkluojama valtis. Ji pašėlusiai šokinėjo ant stačių mažų bangų, retsykais panirdama į jas priekiu ir palikdama paskui save purslų debesį. Pirmagalyje sėdinti irkluotoja gerai išmanė šį darbą: žvitriai žvilgčiodama per petį ji ne tik vairavo valtį reikiama kryptimi, bet ir nukreipdavo ją į pačias didžiausias bangas, kad valtis neapvirštų. Ji lėtai plaukė palei dešinią „Justiniano“ bortą, o kai priartėjo prie grotruslenio, sėdintiesiems valtyje šūktelėjo budintis mičmanas.

Irkluotojos iš visų plaučių sušuko, kad valtyje yra karininkas – turbūt tas susigūžęs siluetas vairagalyje, labiau primenantis apsiaustu pridengtą skarmalų krūvą.

Tai buvo viskas, ką galėjo įžiūrėti misteris Mastersas – už bizanstiebio knechtų* užuovėjos ieškantis leitenantas. Budinčio mičmano įsakymu valtis priplaukė prie grotruslenio ir ilgam dingo iš Masterso regėjimo lauko – matyt, atvykusį karininką sulaikė kažin kokios kliūtys. Galų gale Mastersas vėl pamatė valtį: moterys atsistūmė nuo laivo ir iškėlė mažytę liugerinę burę, kurios nešama valtis, dabar jau be keleivio, šokinėdama per bangas tarsi žirgas per kliūtis pasuko atgal Portsmuto link. Kai valtis nutolo, misteris Mastersas pastebėjo, kad škancais** kažkas prie jo artėja. Tai buvo budinčio mičmano lydimas naujasis atvykėlis. Mičmanas jam nurodė Mastersą, o pats vėl grįžo prie grotruslenio. Misteris Mastersas tarnaudamas kariniame jūrų laivyne jau buvo sulaukęs žilo plauko. Jis buvo laimingas, užsitarnavęs leitenanto laipsnį, bet seniai suprato, kad niekada netaps kapitonu. Tačiau per daug dėl to nesigrauzė ir nukreipė savo protą į aplinkinių tyrinėjimą.

Taigi jis įdėmiai apžiūrėjo prie jo artėjantį žmogų. Tai buvo liesas, šiek tiek aukštesnio nei vidutinio ūgio jaunuolis, dar beveik paauglys. Dideliais pusbačiais apautos laibos kojos ir nerangios rankos dar labiau pabrėžė jo paauglišką sudėjimą. Atvykėlis vilkėjo prastai ant jo gulančią, nuo purslų permirkusią uniformą; iš po aukštos apykaklės kyšojo liesas kaklas, o virš jo bolavo kaulėtas veidas. Blyškų veidą retai kada pamatysi ant karinio laivo denio – jo įgula netrunka įdegti iki rudumo. Tačiau šis veidas buvo ne šiaip blyškus; įdubusiuose skruostuose galėjai įžiūrėti žalsvą atspalvį – aki-

---

* Knechtai – stulpeliai prie laivo bortų lynams tvirtinti (čia ir toliau – *vert. past.*).

** Škancai – viršutinio denio dalis tarp vidurinio ir galinio stiebo.

vaizdu, kad plaukiant valtimi jaunuolį užklupo jūros liga. Pora juodų akių ir blyškus veidas sudarė tokį kontrastą, kad atrodė kaip popieriaus lape iškirptos skylės. Susidomėjęs Mastersas pastebėjo, kad šios akys, nors jų savininką ir kamavo jūros liga, įdėmiai žvalgosi tyrinėdamos akivaizdžiai naują aplinką. Jose spindėjo smalsumas ir susidomėjimas, kurio negalėjo nuslopinti nei jūros liga, nei drovumas. Tad misteris Mastersas padarė nuovokią išvadą, kad jaunuolis atsargus ir įžvalgus – jis tyrinėja naują aplinką ruošdamasis naujoms patirtims. Šitaip turbūt Danielius žiūrėjo į liūtus, kai įžengė į jų narvą.

Tamsios jaunuolio akys susidūrė su Masterso akimis, nerangi figūra sustojo ir droviai pakėlė ranką prie permirkusios skrybėlės atbrailos. Atvykėlis išsižiojo ir bandė kažką pasakyti, tačiau drovumo priveiktas nepratarė nė žodžio, galiausiai įsidrąsino ir prisivertė pasakyti iš anksto paruoštus oficialius žodžius:

– Atvykau į laivą, sere.

– Jūsų pavardė? – paklausė Mastersas šiek tiek veltui palaukęs, kol jaunuolis prisistatys pats.

– H-Horacijus Hornbloueri, sere. Mičmanas, – išmikičiojo jaunuolis.

– Labai gerai, misteri Hornbloueri, – taip pat oficialiai atsakė Mastersas. – Turite su savim jūrskrynę?

Hornbloueri niekad prieš tai nebuvo girdėjęs taip sakant, bet jam užteko nuovokos nuspėti, kas turima omeny.

– Mano jūreiviška skrynja, sere. Ji... ji palei bortą, prie trapo.

Hornbloueri pasakė tai kiek dvejodamas: jis žinojo, kad paliko savo skrynią prie „borto“, ir kad kopėčios, kuriomis

ką tik užkopė į laivą, vadinamos „trapu“, bet vis dėlto reikėjo nemažų pastangų ištarti šiuos žodžius pačiam.

– Liepsiu nunešti ją į apačią, – tarė Mastersas. – Jums taip pat patarčiau ten eiti. Kapitonas krante, o pirmasis leitenantas liepė netrukdyti jo iki aštuonių varpo dūžių, net jei dangus griūtų, todėl patariu, misterį Hornbloueri, kuo greičiau nusiimti šiuos šlapius drabužius.

– Taip, sere, – pratarė Hornbloueris ir tą pačią akimirką iš Masterso veido suprato, kad atsakė netinkamai, tad suskubo pasitaisyti pats, kol to nepadarė Mastersas (sunkiai galėdamas patikėti, kad žmonės tokius dalykus sako ne tik teatro scenoje): – Klausau, sere, – pasakė Hornbloueris ir, sekundę padvejojęs, vėl pakėlė ranką prie skrybėlės atbrailos.

Mastersas atsakė tuo pačiu ir atsigrėžė į vieną iš pasiuntinukų, kurie drebėdami nuo šalčio susigūžę glaudėsi po menka falšborto užuovėja.

– Junga! Nuveskite misterį Hornblouerį į mičmanų kajutę.

– Klausau, sere.

Hornbloueris nusekė paskui jungą prie pagrindinio liuko. Dėl jūros ligos jis ir taip vos laikėsi ant kojų, o kai jam einant staigūs vėjo šuorai trukteldavo „Justinianą“ priversdami įsitempti inkaro grandines, porą kartų suklypo lyg žmogus, užkliuvęs už virvės. Priėjęs prie liuko, junga nučiuožė trapu žemyn kaip ungurys. Hornbloueris lipo pasiramstydamas, atsargiai ir netvirtai, kol galiausiai atsidūrė blausioje žemutinio patrankų denio šviesoje, o paskui – tvindeko* prietemoje. Jo šnerves ir ausis pasiekė neįprastų kvapų ir garsų įvairovė.

---

* Tvindekas – kroviniams ir kajutėms skirta laivo patalpa tarp denių.

Kiekvieno trapo apačioje junga kantriai jo palaukdavo, bet su menkai slepiama panieka. Hornbloueris jau buvo visiškai praradęs orientaciją ir nebežinojo, ar jie dabar laivagalyje, ar priekyje, kol paskutinį kartą nusileidęs, žengęs dar keletą žingsnių, atsidūrė tamsioje nišoje, kur į varinę lėkštę ant stalo įstatyta lajinė žvakė ne tiek švietė, kiek tirštino šešėlius. Už stalo sėdėjo pustuzinis vienmarškinių vyrų. Junga dingo, Hornbloueris liko stovėti vienas. Po sekundės ar dviejų į jį atkreipė dėmesį galustalėje sėdintis vyras su žandenomis.

– Kalbėk, vaiduokli, – kreipėsi jis.

Hornbloueris pajuto, kad jį pykina – prie kelionės valtimi dar prisidėjo neįtikima tvindeko tvankuma ir smarvė. Kalbėti buvo sunku, be to, jis niekaip nerado tinkamų žodžių.

– Mano pavardė Hornbloueris, – galiausiai drebančiu balsu pratarė jis.

– Na ir nepasisekė tau, – be menkiausios užuojautos pasakė kitas prie stalo sėdintis vyras.

Tą akimirką audringame pasaulyje už laivo bortų vėjas staiga pakeitė kryptį, dėl to „Justinianas“ kiek pakrypo į šoną, paskui pasisuko ir sutrūkčiojo ant įsitemusių inkaro grandinių. Hornbloueriui pasirodė, kad pasaulis slysta iš po kojų. Jis susvirduliavo, ir nors visas drebėjo nuo šalčio, pajuto, kaip veidas apsipylė prakaitu.

– Manau, pasirodėte čia tam, – tarė vyras su žandenomis iš galustalės, – kad įsipirštumėte į geresnių už save draugiją. Dar vienas bukagalvis nemokša atvyko įkyrėti tiems, kas turės jį mokyti prievolių. Pažvelkite į jį, – kalbėtojas gestu nukreipė visų sėdinčiųjų prie stalo dėmesį į Hornblouerį, – sakau, pažvelkit į jį! Pats naujusias nevykęs mūsų karaliaus sandoris. Kiek jums metų?

– S-septyniolika, sere, – išmikčiojo Hornbloueris.

– Septyniolika! – su akivaizdžiu pasibjaurėjimu pakartojo vyras su žandenomis. – Kad taptumėt jūreiviu, turėjote pradėti plaukioti dvylikos. Septyniolika! Ar žinote, kuo skiriasi laivapriekis nuo falo*?

Tai sukėlė draugijos juoką, kurio prasmė buvo akivaizdi sujauktam Hornblouerio protui: jis suprato, kad nesvarbu, ką jis atsakys – „taip“ ar „ne“, vis tiek bus išjuoktas, tad pasirinko neutralų atsakymą.

– Tai pirmiausia, ką pažiūrėsiu Norio „Jūrininkystėje“, – tarė jis.

Staiga laivas vėl pasviro, ir jis nusitvėrė stalo.

– Džentelmenai, – prabilo jis gaudžiai, niekaip nerasdamas tinkamų žodžių.

– Viešpatie! – sušuko kažkas. – Jam jūros liga!

– Jūros liga Spithede! – pasigirdo kitas balsas, kuriame nuostabos buvo tiek pat, kiek ir pasibjaurėjimo.

Bet Hornbloueriui buvo vis vien, kurį laiką jis nesuvokė, kas vyksta. Galimas daiktas, dėl visko buvo kalčiausias pastarųjų kelių dienų nervinis susijaudinimas, o ne kelionė valtimi ir nenuspėjamas „Justiniano“ elgesys. Kad ir kaip būtų, svarbiausia Hornbloueriui buvo tai, kad jam iškart priklijavo pravardė: „mičmanas, kuris susirgo jūros liga Spithede“. Suprantama, ši pravardė tik padidino vienatvę ir namų ilgesį, prislėgusį jį nuo pirmųjų dienų Lamanšo laivyne, kuris tuo metu stovėjo nuleidęs inkarus pavėjinėje Vaito salos pusėje ir rinko trūkstantį įgulą. Pagulėjęs valandą hamake, į kurį jį paguldė kambuzo patarnautojas, Hornbloueris atgavo jėgas

---

* Falas – laivo virvė, skirta burėms, vėliavoms ir t. t. pakelti.

ir sugebėjo prisistatyti pirmajam leitenantui. Po kelių dienų jis jau galėjo orientuotis laive nebeapasimesdamas tarp denių, kaip kad nutiko pirmą kartą, kai nebežinojo, kur laivagalys, o kur laivo nosis. Per tą laiką migloti kolegų karininkų veidai įgijo individualius bruožus, o Hornbloueris išmoko, nors ir per vargus, kur jis turi būti, kai laivas yra kovinėje parengtyje, kai ateina budėjimo eilė ar kai nuleidžiamos arba keliamos burės. Jis gana gerai suvokė naują savo gyvenimo aplinką, kad suprastų, jog viskas galėjo būti ir blogiau – jei, pavyzdžiui, likimas jį būtų nubloškęs į laivą, kuris, užuot stovėjęs nuleistu inkaru, būtų tučtuoju išplaukęs į atvirą jūrą. Bet tai jo neguodė, jis buvo vienišas ir nelaimingas. Jis ir taip dėl savo drovumo sunkiai užmegzdavo pažintis, o čia dar paaiškėjo, kad „Justiniano“ mičmanų kajutės gyventojai yra gerokai vyresni už jį: tai buvo įmetėję iš prekybos laivyno užverbuoti šturmanų padėjėjai ir mičmanai, kurie neturėjo globėjų ar nesugebėjo išlaikyti egzaminų, dėl to, įžengę į trečią dešimtį, vis dar nebuvo pakelti į leitenantus. Iš pradžių jie šaipėsi iš Hornblouerio, o paskui buvo linkę jo nepastebėti. Ir tai jį džiugino, jis užsisklendė savo pasaulyje ir stengėsi neatkreipti į save dėmesio.

Juolab kad nuotaikos „Justiniane“ tomis niūriomis sausio dienomis nebuvo itin geros. Kapitonas Kynas (kai jis grįžo į laivą, Hornbloueris pirmą kartą pamatė, kokia pompastika ir ceremoningumas gaubia linijinio laivo kapitoną) buvo ligotas ir linkęs į melancholiją. Jis neturėjo nei šlovės, padedančios kai kuriems kapitonams pririnkti pilną laivą entuziastingų savanorių, nei asmeninių savybių, galinčių įkvėpti paniurėlius, kuriais retkarčiais laivo įgulą papildydavo verbuotojai. Karininkai matydavo jį retai, o pamatę norėdavo matyti dar

rečiau. Pirmo pokalbio į kapitono kajutę pakviestam Hornbloueriui jis nepadarė įspūdžio – vidutinio amžiaus vyras prie popieriais nukrauto stalo dėl įsisenėjusios ligos įdubusiais ir pageltusiais skruostais.

– Misteri Hornbloueri, – tarė jis oficialiai, – džiaugiuosi turėdamas galimybę pasveikinti jus savo laive.

– Taip, sere, – toks atsakymas šiomis aplinkybėmis atrodė tinkamesnis nei „Klausau, sere“, o jokių kitokių atsakymų iš jaunesniųjų mičmanų niekas ir nelaukė.

– Jums... tuoj pažiūrėsiu... septyniolika? – kapitonas Kynas pakėlė popierių, kuris, matyt, buvo uždengęs Hornblouerio tarnybinės karjeros ataskaitą.

– Taip, sere.

– 1776 metų liepos 4 diena, – susimąstęs tarsi pats sau perskaitė Hornblouerio gimimo datą Kynas. – Penkeri metai iki mano paskyrimo kapitonu. Prieš jums gimstant, aš jau šešerius metus plaukiojau kaip leitenantas.

– Taip, sere, – tepratarė Hornbloueris, nes neatrodė, kad reikėtų ką nors pridurti.

– Gydytojo sūnus... reikėjo pasirinkti tėvu lordą, jei norite daryti karjerą.

– Taip, sere.

– Koks jūsų išsilavinimas?

– Mokiausi humanitarinio profilio mokykloje, sere.

– Vadinasi, išmanote ir Ksenofontą, ir Ciceroną?

– Taip, sere. Bet ne itin gerai, sere.

– Geriau jau išmanytumėte sinusus ir kosinusus. Geriau jau mokėtumėte laiku numatyti škvalą, kad spėtumėt nuimti bramselius. Mums laivyne nereikia absoliutinių abliatyvų.

– Taip, sere, – atsakė Hornbloueris.

Jis tik visai neseniai sužinojo, kas yra bramselis, tačiau būtų galėjęs pasakyti kapitonui, kad krimsti matematiką jam sekėsi gana gerai. Vis dėlto jis patylėjo: instinktas ir nauja patirtis laive jam pakuždėjo, kad nereikia sakyti to, ko tavęs niekas neklausia.

– Ką gi, vykdykite įsakymus, mokykitės savo pareigų. To pakaks, kad išvengtumėte bėdų.

– Ačiū, sere, – atsakė Hornbloueris išeidamas.

Tačiau pastarieji kapitono žodžiai nepasitvirtino. Nors klusniai vykdė įsakymus ir mokėsi atlikti savo pareigas, Hornblouerį bėdos užgriuvo dar tą pačią dieną. O viskas prasidėjo nuo to, kad mičmanų kajutėje pasirodė vyresnysis mičmanas Džonas Simpsonas. Hornbloueris pirmą kartą jį pamatė sėdėdamas su kolegomis prie stalo: įžengė raumeningas, išvaizdus, maždaug trisdešimties metų vyras. Sustojęs jis žvelgė į sėdinčiuosius visai kaip Hornbloueris prieš keletą dienų.

– Sveiki! – pasakė kažkas ne itin nuoširdžiai.

– Klivlandai, mano drąsusis drauge, – tarė atvykęs, – nešdinkis iš šitos vietos. Vieta galustalėje priklauso man.

– Bet...

– Pasakiau, nešdinkis, – užriko Simpsonas.

Klivlandas nepatenkinta veido mina pasislinko, o į jo vietą atsisėdęs Simpsonas piktu žvilgsniu atsakė į smalsius visų sėdinčių prie stalo dėbčiojimus.

– Taip, mielieji broliai karininkai, – tarė jis, – aš vėl grįžau į šeimos prieglobstį. Manęs nestebina, kad nematau džiaugsmo jūsų veiduose. Galiu pridurti, kad to džiaugsmo bus dar mažiau, kai aš jus prigriebsiu.

– Bet jūsų paaukštinimas?.. – išdrįso kažkas paklausti.

– Mano paaukštinimas? – Simpsonas palinko į priekį ir pabeldė pirštais į stalą įdėmiai žvelgdamas į smalsias sėdintčiųjų priešais akis. – Šį kartą atsakysiu į šį klausimą, bet vyrukas, kuris jį užduos dar kartą, pasigailės, kad apskritai išvydo šį pasaulį. Tie bukalgalviai komisijos kapitonai atsisakė mane paaukštinti. Jie nusprendė, kad mano matematikos žinios yra per prastos navigatoriui. Taigi, laikinai leitenanto pareigas einantis Simpsonas vėl yra misteris mičmanas Simpsonas. Jūsų paslaugoms. Tegu Dievas pasigaili jūsų sielų.

Po kelių dienų jau buvo galima suabejoti Dievo gailėstingumu, nes mičmanų kajutėje pasirodžius Simpsonui, inertišką liūdesį pakeitė kančios. Simpsonas, matyt, visada buvo išradingas tironas, tačiau dabar, įsiutintas ir pažemintas, kad neišlaikė egzaminų dėl paaukštinimo, savo tironiška išmone pranoko pats save. Matematiką jis išmanė prastai, tačiau buvo nepralenkiamas kitų gyvenimo nuodytojas. Kajutėje Simpsonas turėjo aukščiausią karinį laipsnį, todėl jo oficiali valdžia buvo didelė. Kandus liežuvius ir liguistos išdaigos būtų garantavusios jam tą valdžią, net jei laive būtų buvęs budrus ir tvirtas pirmasis leitenantas, o „Justiniano“ misteris Klėjus toks nebuvo. Du kartus mičmanai bandė maištauti prieš despotišką Simpsono valdžią, ir abu kartus jis numalšino maištą savo milžiniškais kumščiais – būtų galėjęs tapti geru boksininku. Simpsonas visad likdavo be įbrėžimo, o jo priešininkas dėl mėlynių paakiuose ir ištinusių lūpų gaudavo velnių ir papildomų darbų iš pasipiktinusio pirmojo leitenanto. Mičmanų kajutė kunkuliavo iš bejėgio pykčio. Net padlaižiai ir pataikūnai – o keletas jų tarp mičmanų, žinoma, atsirado – nekenė tirono.

Cecil Scot Forester (Sesilis Skotas Foresteris, tikroji pavardė Cecil Louis Troughton Smith, 1899–1966) – anglų rašytojas ir žurnalistas, 59 knygų autorius. Svarbiausias ir įdomiausias jo darbas – vienuolikos knygų serija apie Horacijų Hornblouerį. Hornbloueris – Karališkojo britų karo laivyno jūreivis, perėjęs visus karjeros laiptelius: nuo mičmano

iki admirolo. Romanus apie jo nuotykius jūroje kvapą užgniaužę skaitė Ernestas Hemingway'us ir Winstonas Churchillis.

Neįtikėtina įdomi istorija prasideda 1794 m., kai liesas, nedrąsus, išblyškęs, sergantis jūros liga Horacijus Hornbloueris atvyksta į pirmąjį savo laivą. Niekas šiame septyniolikmetyje nebūtų įžvelgęs būsimoji jūros didvyrio. Tačiau jaunuolis pasirodo besas ir protingas, ir anaipol ne bailys. Jis gerai išmano navigaciją, yra garbingas ir gindamas savo garbės supratimą drąsiai įsivelia į gyvybei pavojingą dvikovą. O visų svarbiausia – jam sekasi.

Proga parodyti, ką sugeba, pasitaiko greitai: septyniolikos metų jauniklis su keturiais patyrusiais jūreiviais, klausančiais jo įsakymų, gauna užduotį į anglų uostą nuplukdyti apgadintą prancūzų brigą su belaisviais. Situacijos, kur reikia daug didesnės patirties, daug didesnio autoriteto ir garsesnio balso, tiesiog persekioja jaunąjį mičmaną. O tuo metu Anglija veliasi į Napoleono karus ir niekas nėra tikras nei dėl savo dabarties, nei dėl ateities: per valandą nugalėtojai gali virsti belaisviais ir atvirkščiai. Tačiau šis fortūnos numylėtinis įrodo, kad jo laukia šviesi ateitis. Net tuomet, kai patenka į ispanų nelaisvę: ir ten jo garbė bei drąsa nelieka nepastebėta...

Hornblouerio širdis karštingai daužėsi, bet dar karštingiau dirbo protas.

Visiems, kas pasiilgo jūrinės romantikos, laivų, mūšių, žygių ir dvikovų: Horacijus Hornbloueris atplaukė į Lietuvą!

ISBN 978-9986-16-780-8

TYTOALBA

9 789986 167808

www.tytoalba.lt